

N:o 44.

Ank. till Riksd. kansli den 30 april 1900, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke, dels ock fyra med föranledande af berörda proposition afgifna motioner.

Genom proposition, n:o 57, af den 2 nästlidne mars, hvilken af båda kamrarne blifvit till lagutskottet hänvisad, har Kongl. Maj:t, med öfverlemnande af det i ämnet i statsrådet förda protokoll, förklarat sig vilja inhemta Riksdagens yttrande öfver här nedan intagna förslag till förordning angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke; i sammanhang hvarmed omförmälts, att Kongl. Maj:t, efter emottagande af Riksdagens svar, ville företaga den slutliga pröfningen af samma förslag och om författnings utfärdande i ämnet i nåder förordna.

I sammanhang med nämnda proposition har utskottet till behandling förehaft fyra särskilda, med föranledande af propositionen inom Andra Kammaren afgifna och till lagutskottet hänvisade motioner, nemligen n:o 165 af herrar *Fridtjuf Berg* och *E. Hammarlund*, n:o 171 af herrar *A. Hedin* och *David Bergström*, n:o 172 af herr *C. Wallis* samt n:o 178 af herr *David Bergström*.

Uti den af herrar *Berg* och *Hammarlund* väckta motionen hemställes,

Bih. till Riksd. Prot. 1900. 7 Saml. 35 Häft. (N:o 44.)

dels att Riksdagen måtte i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industrielt yrke för sin del antaga en lag i ämnet;

dels att Riksdagen måtte i författningsförslaget i fråga vidtaga följande ändringar och tillägg:

- a) åldersbestämmelsen i 2 § ändras från tolf till *tretton* år;
- b) medgifvandet i samma §, att minderårig i visst fall må användas till arbete under ferietid, inskränkes till: *ferietid, som infaller under månaderna juni, juli och augusti*;
- c) ur 3 § borttagas de ord, som afse minderårig, hvilken ej fyllt 13 år;
- d) 8 § 2 mom. utgår;
- e) i författningen införas sådana bestämmelser, att de till arbete i industrielt yrke använda minderåriga, som äro under femton år, ovillkorligen komma i åtnjutande af fortsatt undervisning, anordnad af vederbörande skolråd eller af skolrådet godkänd, hvilken undervisning under alla förhållanden skall omfatta minst 180 timmar årligen.

I denna motions syfte hafva tjugo af Andra Kammarens ledamöter instämt.

Den af herrar Hedin och Bergström afgifna motionen, i hvars syfte tre af Andra Kammarens ledamöter instämt, utmynnar i hemställan, att den författning, som Riksdagen med anledning af Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition och i ämnet väckta motioner kan komma att godkänna, måtte af Riksdagen för dess del antagas såsom lag, beroende af Riksdagens och Kongl. Maj:ts samfälda lagstiftning.

Herr Wallis föreslår uti sin motion,

dels att Riksdagen måtte i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industrielt yrke för sin del antaga en lag i ämnet;

dels att Riksdagen måtte i författningsförslaget i fråga vidtaga följande ändringar:

- a) åldersbestämmelsen i 2 § ändras från tolf till *tretton* år;
- b) medgifvandet i samma §, att minderårig i vissa fall må användas till arbete under ferietid, inskränkes till *ferietid, som infaller under månaderna juni, juli och augusti*;
- c) ur 3 § borttagas de ord, som afse minderårig, hvilken ej fyllt tretton år;
- d) 8 § 2 mom. utgår;

e) i författningen införas sådana bestämmelser, att de till arbete i industrielt yrke använda minderåriga må kunna beredas tillfälle att komma i åtnjutande af fortsatt undervisning, der sådan af vederbörande skolråd är anordnad eller af skolrådet godkänts;

f) i 11 § intagas bestämmelser derom, att de till den i nämnda § omförmälda besigtningen förordnade läkarne måtte komma att utgöras af personer, hvilka hvarken direkt eller indirekt stå i beroende af eller äro intresserade i de industriella inrättningar, hvilka deras besigtning gäller;

g) ur § 15 utgå orden »efter tillsägelse hos vederbörande yrkesidkare eller arbetsföreståndare»;

h) i § 16 (eller på annat ställe i lagen) införas angående de i denna § omförmälda assistenterna bestämmelser, hvilka afse detsamma som de angående yrkesinspektörerna i § 5 mom. 3, i lagen mot yrkesfara befintliga bestämmelserna.

Slutligen har herr Bergström uti motionen n:o 178 hemställt, att Riksdagen ville besluta att åt de i författningsförslaget under § 11 förefintliga bestämmelser gifva följande ändrade lydelse:

§ 11.

En gång hvarje kalenderår, äfvensom i samband med sådan anmälan, som i 10 § sägs, så ock eljest när Konungens befallningshafvande så aktar nödigt, skall vid arbetsställe, der minderåriga arbetare sysselsättas, företagas läkarebesigtning å derstädes anställda minderåriga till uttrönande, huruvida arbetet är för den minderåriges helsa menligt.

Öfver verkställd besigtning skall vederbörande läkare uti den i 12 § omförmälda registerbok göra anteckning, angifvande huruvida minderårig må i arbetet fortfarande sysselsättas; och må yrkesidkare icke i strid mot innehållet i sålunda gjord anteckning i arbetet använda minderårig, intill dess annorlunda kan varda af Konungens befallningshafvande förordnad; egande yrkesidkare påkalla Konungens befallningshafvandes pröfning af anteckningens befogenhet.

Besigtning, hvarom nu förmäles, förrättas af legitimerad läkare, som dertill förordnas af Konungens befallningshafvande, dock yrkesinspektör och bergmästare obetaget att, i samband med sådan anmälan, som i 10 § sägs, omedelbart anmoda legitimerad läkare att förrätta besigtning. Har yrkesidkare för arbetarne anställt särskild läkare, bör åt

denne genom underrättelse af besigtningssläkaren beredas tillfälle att, om han så önskar, vid besigtningen vara närvarande.

För besigtningen, hvaröfver rapport skall af besigtningssläkaren afgifvas till Konungens befallningshafvande, eger besigtningförrättaren af yrkesidkaren åtnjuta ersättning enligt taxa, som af medicinalstyrelsen fastställles.

Beträffande de till stöd för motionärens olika förslag afgifna framställningar tillåter sig utskottet att till motionerna hänvisa.

Förarbetena till nu föreliggande proposition sträcka sig åtskilliga år tillbaka i tiden. Första uppslaget till den omarbetning af 1881 års förordning angående minderårigas användande i arbete vid fabrik m. m., som egt rum, kan anses hafva gifvits redan 1883 — alltså innan två år förfutit från det 1881 års förordning trädde i kraft — genom en till civildepartementet inkommen framställning från ett större antal personer, deribland en stor del näringsidkare, om sådant omarbetande i syfte, bland annat, att maximiarbetstiden för minderårig öfver femton år skulle utsträckas. Ungefär samtidigt med nämnda framställning inkom äfven från arbetarne vid en större industriel anläggning petition, deruti anhölls om revision af 1881 års förordning i syfte att maximitiden för minderårigas användande i arbete måtte förlängas.

Sedan med anledning af dessa båda framställningar öfverståthållareembetet och Kongl. Maj:ts befallningshafvande i rikets samtliga län äfvensom kommerskollegium afgifvit infordrade utlåtanden, beslöts den 31 januari 1891 tillsättande af en komité med uppdrag att, efter utredning af verkningarne af 1881 års förordning samt efter öfvervägande, i hvad mån de vid den i Berlin år 1890 hållna internationella arbetareskyddskonferensen antagna grundsatser i fråga om reglerandet af arbete i industriella företag och grufvor borde i Sverige tillämpas, till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till den nya eller förändrade lagstiftning i ämnet, som kunde finnas, jemväl med hänsyn till den dåmera här i riket införda fabriksinspektionen, vara af förhållandena påkallad.

Denna komité afgaf den 11 mars 1892 sitt betänkande med åtföljande författningsförslag. Inom komitén hade emellertid rådt skiljaktiga meningar i åtskilliga frågor, till följd hvaraf vid komiténs utlåtande fans fogad en af trenne ledamöter afgifven reservation, deri

uti flere afseenden gjordes gällande en mot komiténs uttalanden stridande uppfattning.

Sedan öfver komitébetänkandet inhemtats yttranden från öfverståthållareembetet och Kongl. Maj:ts befallningshafvande, öfverlemnades ärendet till kommerskollegium och medicinalstyrelsen med befallning att deröfver afgifva utlåtande. Detta utlåtande afgafs den 10 december 1892.

Genom beslut den 26 maj 1899 uppdrog sedermera Kongl. Maj:t åt särskildt utsedde personer att utarbete ett utkast till författning i ämnet, och derjemte inforrades yttranden dels från Stockholms stads helsovårdsnämnd om den erfarenhet, som vunnits rörande 1881 års förordnings tillämpning inom Stockholms län under de senaste fem åren, dels från Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Upsala, Kopparbergs, Gefleborgs, Vesternorrlands, Vesterbottens och Norrbottens län om lämpligheten att, vid omarbetning af 1881 års förordning, utsträcka tillämpningen af den nya författningens bestämmelser till sågverks- och brädgårdsrörelsen.

Efter det dessa yttranden inkommit, blefvo de jemte det utarbetade författningsutkastet äfvensom åtskilliga från glasbruksegare ingifna framställningar om rätt att vid vissa arbeten inom glasindustrien använda minderåriga i vida större utsträckning än för närvarande är tillåtet öfverlemnade till kommerskollegium och medicinalstyrelsen med befallning att, efter bergmästarnes och yrkesinspektörernas hörande, afgifva utlåtande i ämnet. Sedan detta utlåtande den 23 december 1899 inkommit, utarbetades inom civildepartementet, med ledning af den utredning, som i ärendet förebragts, och efter det departementschefen samrådt med rikets yrkesinspektörer, det förslag till förordning angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industrielt yrke, hvaröfver Kongl. Maj:t genom nu ifrågavarande proposition velat inhemta Riksdagens yttrande.

Detta författningsförslag erbjuder ganska väsentliga skiljaktigheter från 1881 års förordning.

Hvad först beträffar *giltighetsområdet*, är detta ett helt annat än det för 1881 års förordning fastställda. Medan denna sistnämnda egde tillämpning för hvarje fabrik, handverk eller annan handtering, hvori minderåriga arbetare användes, är den nu föreslagna förordningen afsedd att gälla endast storindustrien. Dess giltighetsområde sammanfaller med det för lagen angående skydd mot yrkesfara den 10 maj 1889 utstakade, allenast med tillägg af till bergsbruk hänförlig grufdrift. Särskildt torde böra uppmärksammas, att sågverks- och dermed förenad bräd-

gårdsrörelse föreslagits skola komma in under den nya författningen, hvilken i den delen således erhållit större giltighetsområde än 1881 års förordning, som å ifrågavarande rörelser ej hade tillämpning.

Hvad *kretsen af skyddade personer* angår, är denna efter det nya författningsförslaget större än enligt 1881 års förordning så till vida, som skyddslagstiftningen utsträckts att i vissa afseenden omfatta kvinnors arbete, äfven der dessa icke äro att hänföra till minderåriga. Sålunda innehåller 7 § af det framlagda förslaget förbud mot kvinnors användande till arbete under jord i grufvor eller stenbrott äfvensom mot användande i industrielt yrke af qvinna, som födt barn, inom fyra veckor efter barnsörden, derest ej särskildt styrkes, att hon utan men kan börja arbetet.

I fråga om *minimiålder och öfriga vilkor för minderårigas användande* till arbete vid fabrik, handverk eller annan handtering uppställer 1881 års förordning den fordran, att den minderåriga fyllt tolf år; att han inhemtat det för afgang från folkskolan stadgade minsta kunskapsmått samt att han ej, till följd af sjuklighet eller kroppslig svaghet, kan anses komma att lida men af ifrågavarande arbete.

Det i propositionen innefattade författningsförslaget är ännu strängare. Åldersgränsen är visserligen bibehållen vid tolf år, men hvad det erforderliga kunskapsmålet beträffar, är föreskrifvet, att den minderåriga antingen, efter genomgången fullständig lärokurs, erhållit afgangsbetyg från folkskolan eller, efter inhemtande af ett ringare kunskapsmått, undfått behörigt tillstånd att lemna skolan eller ock styrker, att skolpliktigheten eljest upphört. Särskildt hafva garantierna mot ett för den minderåriges helsa skadligt användande i industrielt yrke väsentligen skärpts genom föreskriften om läkareundersökning såsom förutsättning för minderårigs anställning.

Beträffande *arbetstidens längd* skiljer 1881 års förordning mellan barn (minderårig under fjorton år) och yngre person (minderårig mellan fjorton och aderton år). För de förre är maximiarbetstiden fastställd till sex timmar; för minderåriga af senare kategorien utgör den tio timmar.

Det nya författningsförslaget gör härutinnan den ändring, att maximitiden för användande af minderåriga mellan tretton och fjorton år utsträckts från sex till tio timmar.

Enligt gällande förordning skall arbetstiden för minderårig infalla mellan kl. 6 på morgonen och kl. 8 på aftonen; efter det nya förslaget är slutpunkten fastställd till kl. 7 eftermiddagen.

En annan olikhet emellan de båda författningarne är den, att uti

1881 års förordning för rasternas längd satts ett minimum, olika allt eftersom det gäller barn eller yngre personer, medan uti den nya författningen upptagits allenast föreskrift derom, att minderårigs arbetstid skall genom lämpliga raster afbrytas.

Från bestämmelserna om minderårigs arbetstid äro genom kongl. kungörelsen den 22 juni 1883 undantag medgifna för arbete i grufvor äfvensom vid masugnar eller hyttor, stångjernsbruk, manufakturverk och andra inrättningar, som afse tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster, i ty att i dylikt arbete minderårige af mankön öfver fjorton år må under vissa vilkor användas i högst tolf timmar af dygnet och jemväl i nattarbete. Dessa bestämmelser hafva med någon modifikation upptagits äfven i det nu föreliggande förslaget.

Såsom en nyhet kan deremot omnämnas föreskriften om rätt att i lättare arbeten under bar himmel vid grufvor samt sågverk och dermed förenade brädgårdar använda minderårig redan då denne fyllt elfva år, så vida ej med hänsyn till skolpligtigheten eller den minderåriges helsa hinder derför möter.

Den i 11 § af gällande förordning intagna bestämmelsen om rätt för vederbörande helsovårds- eller kommunalnämnd att i särskilda fall, då naturförhållanden, arbetets beskaffenhet eller andra omständigheter sådant påkalla, meddela dispens för kortare tid, högst fyra veckor, under kalenderåret, från förordningens bestämmelser om arbetstid har uti det nya förslaget undergått förändring dels derutinnan, att förutsättningarna för dispens inskränkts till natur- eller olyckshändelse, som afbrutit arbetets regelbundna gång, dels sålunda, att befogenhet att meddela dispens tillagts såväl kommerskollegium som yrkesinspektör eller, hvad angår till bergsbruk hänförlig grufdrift, bergmästare. Kommerskollegii befogenhet är emellertid vidsträcktare än öfrige med dispensrätt bemyndigade personers och sträcker sig till fyra månader, medan de sistnämnda ej ega medgifva dispens för mera än en månad.

Kontrollen å efterlefnaden af författningen tillkommer enligt det nya förslaget i främsta rummet yrkesinspektörerna, utom hvad angår till bergsbruk hänförlig grufdrift, der bergmästarne hafva motsvarande skyldighet.

I förslaget finnas intagna en hel del föreskrifter, åsyftande att möjliggöra och underlätta denna kontroll. Så hafva t. ex. yrkesidkarne ålagts skyldighet att öfver de i arbetet använda minderåriga föra registerbok, som å viss föreskrifven tid skall årligen till tillsyningsmännen öfversändas. Framför allt hafva emellertid kontrollen och syftet med en författning af ifrågavarande art främjats genom föreskriften, att

årlig läkarebesigtning skall hållas å hvarje arbetsställe, der minderårig finnes anstald.

Straffbestämmelserna för öfverträdelse af författningen hafva uti det nya förslaget något skärpts, i hvad afser obehörigt användande af minderårig i industrielt yrke. Härför har nemligen stadgats en straffskala från och med tio till och med femhundra kronor.

Det nya förslaget har ej upptagit den i 1881 års förordning förekommande bestämmelsen, att böter, som enligt förordningen ådömas, skola tillfalla kommunens kassa, utan föreskrifvit, att böterna i deras helhet skola tillfalla kronan. Denna förändring torde hafva sin förklaring uti den ändring, som egt rum i anseende till kontrollbestämmelserna derigenom, att tillsynen å författningens efterlefnad öfverflyttats från de kommunala myndigheterna — helsovårds- och kommunalnämnd — till af staten aflönade funktionärer, yrkesinspektörer och bergmästare.

Efter denna kortfattade redogörelse för hufvudinnehållet i det uti propositionen innefattade författningsförslag, jemfördt med bestämmelserna i 1881 års förordning, öfvergår utskottet till framställning af de erinringar, hvartill förslagens granskning gifvit anledning. Utskottet har uti denna efter paragrafföljden i förslaget ordnade framställning upptagit de af motionärerna framlagda förslagen till bedömande under den paragraf, som beröres af de gjorda ändringsyrkandena.

I första rummet har utskottet således anledning att uttala sig rörande det af samtliga motionärer framställda förslaget, att Riksdagen skulle i den fråga, som föreligger, för sin del antaga en lag och således ej inskränka sig till att deri allenast afgifva yttrande.

Detta förslag har utskottet funnit sig böra biträda. Då Riksdagen för sin del beslutit såsom lag den författning angående skydd mot yrkesfara, som den 10 maj 1889 utfärdades, synes enahanda förfarande böra af Riksdagen iakttagas jemväl beträffande den nu föreliggande frågan, hvars ämne är likartadt och i allo jemförligt med det, som utgör föremål för lagen om skydd mot yrkesfara.

Häraf påkallas, att i författningens rubrik likasom i åtskilliga paragrafer af densamma uttrycket »förordning» utbytes mot »lag».

1 §.

Andra stycket af ifrågavarande paragraf har utskottet ansett böra utgå. Den deri intagna anvisningen rörande sättet för åstadkommande af utvidgning utaf författningens giltighetsområde grundar sig uppenbar-

ligen å förutsättningen, att författningens innehåll komme att bestämmas af Konungen ensam.

2 §.

Till denna paragraf anknyta sig tveune särskilda yrkanden uti de af herrar Berg och Hammarlund samt af herr Wallis afgifna motionerna. Det ena rörer minimiåldern för minderårigas användande i industrielt yrke, hvilken motionärerna vilja hafva bestämd till tretton år, i stället för, såsom uti propositionen föreslås, tolf år; det andra yrkandet afser att inskränka rätten att i vissa fall i dylikt arbete använda minderårig under ferietid till att gälla endast sådan ferietid, som infaller under juni, juli och augusti månader.

Då det af Kongl. Maj:t framlagda förslaget innehåller, att minderårig skulle få användas till arbete uti industrielt yrke redan vid fyllda tolf års ålder, förutsatt att den minderåriges skolpligtighet upphört, så är, efter hvad bilagorna till den kongl. propositionen utvisa, motivet till detta förslag ingalunda att söka i någon anslutning till den uti herrar Bergs och Hammarlunds motioner med rätta klandrade åsigten, att det skulle ligga något rent af önskvärdt uti, att barnen så tidigt som möjligt lemnade skolan och inkomme i lönearbete. Anledningen till den föreslagna bestämmelsen är — enligt hvad som framgår af det yttrande till statsrådsprotokollet, som föredragande departementschefen i ärendet afgifvit — att finna uti vår nu gällande folkskolelagstiftning. »Sådan folkundervisningen», säger herr statsrådet, »för närvarande är anordnad, har i regeln barnet i åldern mellan tolf och tretton år inhemtat det kunskapsmått, som berättigar detsamma att afgå från folkskolan. Dermed har ock skolpligtigheten upphört, ett förhållande, med hänsyn till hvilket minimiåldern för inträde i industriens tjänst måste vara afpassad, så vida man vill undvika att legalisera en kortare eller längre, men för den minderåriga utan tvifvel i hög grad skadlig period af sysslolöshet.» Och likasom det syntes vara riktigt, att den, som redan i åldern mellan tolf och tretton år genomgått fullständig folkskolekurs, borde, om han ville blifva industriarbetare, få omedelbart inträda i sitt blifvande yrke, så har det ock ansetts riktigt, att den, som i samma ålder fått under de i 48 § af folkskolestadgan angifna förhållanden afgå från skolan, eller hvars skolpligtighet eljest upphört, jemväl borde få åtnjuta enahanda rätt.

En invändning af afgörande betydelse mot tillåtelsen att i industrielt arbete använda barn i åldern mellan tolf och tretton år skulle naturligen vara, om det kunde sägas, att ett så tidigt inträde i yrkena skulle för dessa minderåriga innebära äfventyr eller fara i sanitärt af-

seende. Ett uttalande i dylik rigtning möter uti herr Wallis motion, men då den uti den kongl. propositionen lemnade redogörelsen utvisar, att från medicinalstyrelsens sida ingen eriuran framstälts mot tolfåringars användande uti förevarande slags arbete, och då de föreskrifter om förutgående läkarebesigtning, dem författningsförslaget innehåller, synas erbjuda fullt tillräckliga garantier, har utskottet icke funnit sig hafva anledning att tillmäta den erinran, som uti nu ifrågavarande hänseende framstälts af herr Wallis, någon afsevärd betydelse.

Hvad åter beträffar det sammanhang, i hvilket den föreslagna bestämmelsen står med vår gällande folkskolelagstiftning, och det stöd för densamma, som hemtats ur denna sistnämnda, så synes enligt utskottets åsigt den från sådana synpunkter till stöd för det kongl. förslaget framlagda motiveringen vara riktig. Är det faktiskt, att för en stor mängd barn skolpligtigheten redan upphör i åldern mellan tolf och tretton år, och kan det icke bestridas, att för sådana barn en nödvungen ledighetstid måste anses vara allt annat än nyttig, så synes giltig grund för det i den kongl. propositionen framställda förslaget föreligga.

Motionärerna herrar Berg och Hammarlund underkänna icke heller i och för sig befogenheten af den tankegång, som vunnit uttryck i det kongl. förslaget. Då de dock önska, att tiden för minderårigs inträde i industriellt yrke skulle bestämmas till fyllda tretton år, så är anledningen dertill den, att, derest bestämmelsen om tolf år vidtoges, sådant skulle enligt deras åsigt medföra en för folkskolan och barnen högst menlig inkräkning från industriens sida å folkskolans område. Denna inkräkning skulle taga sig form uti en sträfvan inom de samhällen, der industri-intressen äro förherskande, att så tidigt som möjligt ställa barnen till industriens fria förfogande, särskildt genom anlitan i obehörig utsträckning af den utväg till för tidig afgang från skolan, hvar till 48 § folkskolestadgan lemnade tillgång. För afgang från folkskolan före fullständigt avslutad kurs uppställer nämnda paragraf den fordran, att barnet af fattigdom hindras att begagna undervisningen. Att göra detta skäl gällande i en obefogad omfattning skulle efter motionärernas åsigt icke möta svårighet. Någon pröfning af den föregifna fattigdomen kommer icke i fråga, säga motionärerna; det är nog, att barnets målsman vill ha det in på en fabrik. Bestämmelsen skulle således hafva till följd, att en mängd barn, som, om tiden för inträde i industriellt yrke bestämts till tretton år, skulle hafva stannat kvar i skolan ännu en tid framåt, nu komme att lemna den i förtid och med allenast det ytterst knapp-

händiga kunskapsmått, som den i mera nämnda § åsyftade minimikurs representerar.

Det låter sig ju icke förneka, att missförhållanden af den art, motionärerna sålunda påpeka, kunna förekomma, men utskottet kan icke häri finna erforderligt stöd för att, på sätt motionärerna yrka, utbyta den föreslagna åldersbestämmelsen af tolf år mot tretton år.

Utskottet vill härutinnan först och främst erinra om det förhållandet, att en mängd barn utgå från folkskolan med fullständigt genomgången kurs redan i åldern mellan tolf och tretton år. Om motionärernas förslag blefve gällande, skulle alltså dessa barn, hvilkas omedelbara inträde i arbete måste synas önskvärd, påtvingas en för dem obehöflig och ändamålslös ledighetstid. Hvad som ofvan anförts om det för barnen skadliga i en dylik ledighet gäller ju här fullständigt. För att motverka missförhållanden å ett håll, skulle man alltså skapa dylika å ett annat.

Härtill kommer, att, äfven om i många fall den fattigdom, på grund af hvilken barn tillstädjas att före afslutad kurs lemna skolan, är mera föregifven än verklig, det dock å andra sidan måste antagas, att i en mängd fall det tidigare utträdet ur skolan är föranledt af *verklig* fattigdom. De barn, som af sådan orsak lemnat skolan med minimikurs i åldern mellan tolf och tretton år och för hvilka rätten till inträde i industrielt yrke är i följd af deras nödställda belägenhet i hög grad önskvärd, skulle, med antagande af motionärernas förslag, underkastas en gagnlös och, just med hänsyn till deras fattigdom, betungande väntetid. Jemväl om dessa fall gäller alltså, att man, genom framflyttande af åldersgränsen till tretton år, skulle, medan man sökte afhjelpa olägenheter i *en* rigtning, åstadkomma sådana i en annan.

Rätta sättet att motverka oegentligheter af den art, som motionärerna framhållit, synes för den skull icke vara att i förevarande författning ändra den ifrågavarande åldersbestämmelsen. Rättelse, i den mån den är behöflig, bör sökas och vinnas på skollagstiftningens väg. Det kan väl icke antagas erbjuda alltför stora svårigheter att på sistnämnda lagstiftningsområde ernå fullt tillfredsställande garantier för, att de bestämmelser, som under vissa förhållanden tillstädja afgang från skolan, innan skolkursen blifvit fullständigt genomgången, blifva tillämplade på ett sätt, som öfverensstämmer med bestämmelsernas verkliga syfte. Onekligen synes det vara rättast att undanröjda ett befintligt missförhållande genom bestämmelser, som *direkt* rigta sig på detsamma, i stället för genom stadganden, som blott på en omväg träffa det och hvilka, jemte den verkan de möjligen kunna hafva till

dess undanrödjande, medföra andra olägenheter, dem man har all anledning att önska undvika.

Det torde kunna ifrågasättas, om ej motionärernas förslag i förevarande afseende ytterst är bestämdt af en önskan, att den obligatoriska skolgången för hvarje barn bör räcka minst till och med det barnet fyllt tretton år. Hur önskvärdt det än i många hänseenden kunde vara, att den obligatoriska skolgången förlängdes, synes det dock tvifvelaktigt, huruvida tiden ännu är mogen för ett allmänt genomförande af en förlängd obligatorisk skolgång; och i alla händelser är detta ett ämne, som tillhör skollagsstiftningens område, men icke det nu ifrågasvarande författningsförslaget, hvilket ju för öfrigt blott har afseende på en del af de barn, som utgå från våra folkskolor, nemligen på dem, som inträda i industrielt yrke.

Af enahanda grund, hvilken föranledt motionärernas yrkande om ändring af den föreslagna åldersbestämmelsen, framgår deras yrkande, att rättigheten att använda minderårig under ferietid skulle gälla endast sådan ferietid, som infaller under juni, juli och augusti månader. Öppnar man en möjlighet för industriens män att få använda skolbarn under ferier, huru långa dessa än må vara, så har man enligt motionärernas förmenande gjort dem lifligt intresserade för en sådan anordning af folkskoleundervisningen, att ferierna blifva så långa som möjligt, men lästiden deremot i möjligaste mån inskränkes. Emot det af motionärerna framsända förslag torde få erinras, att de särskilda skolornas ferietid icke infaller under en och samma tid af året. Det kan mycket väl hända, att en skola icke är i verksamhet under september månad, under det en annan begynt sin verksamhet redan under augusti. Vid många skolor är en hufvudsaklig del af ferietiden förlagd till vintermånaderna. Att nu, på sätt motionärerna önska, fastställa den ferietid, som skulle få användas till arbete i industrielt yrke, till vissa bestämda månader, synes därför icke vara lämpligt. Utskottet håller dessutom före, att det industriintresse, hvarom motionärerna tala, svårigen kan antagas vara så lifligt, att det, för att ernå förmånen af ännu skolpligtiga barns feriearbete, skulle söka förrycka skolans hela läsplan, ett sträfvanne, som väl för öfrigt svårigen kunde antagas vinna framgång.

Med hänsyn till hvad nu anförts har utskottet ansett sig böra afstyrka de ändringsyrkanden, som afse 2 § af författningsförslaget.

3 §.

Äfven beträffande denna paragraf, som innehåller, att till arbete i industrielt yrke må minderårig, som ej fyllt tretton år, användas högst sex timmar och annan minderårig högst tio timmar af dygnet, hafva herrar Berg och Hammarlund samt herr Wallis framställt tvenne särskilda yrkanden.

Af dessa åsyftar det ena, att ur paragrafen skulle borttagas de ord, som afse minderårig, hvilken ej fyllt tretton år, och är allenast en konsekvens af yrkandet om minimiålderns höjande till 13 år. Utskottet kan alltså inskränka sig till att hänvisa derpå, att sistberörda yrkande blifvit af utskottet afstyrkt.

Det andra förslaget, som anknyter sig till denna paragraf, rörer frågan om fortsatt skolundervisning för minderåriga arbetare och har af de olika motionärerna framburits i olika form. Herrar Berg och Hammarlund vilja i författningen hafva införda bestämmelser, att de till arbete i industrielt yrke använda minderåriga, som äro under femton år, ovilkorligen skola komma i åtnjutande af fortsatt undervisning, anordnad af vederbörande skolråd eller ock af skolrådet godkänd, hvilken undervisning under alla förhållanden skall omfatta minst 180 timmar årligen. Herr Wallis åter förordar införande af bestämmelser, att ifrågasvarande minderåriga må kunna beredas tillfälle att komma i åtnjutande af fortsatt undervisning, der sådan af vederbörande skolråd är anordnad eller af skolrådet godkänts. Skilnaden mellan motionärerna i denna fråga är alltså den, att medan de båda förstnämnda påyrka, att den fortsatta undervisningen skulle göras obligatorisk för minderåriga arbetare uti industrielt yrke, hvilka icke fyllt femton år, och detta icke allenast så, att nämnda minderåriga skulle vara skyldige att, *derest* fortsatt undervisning vore inom skoldistriktet anordnad, deraf begagna sig, utan äfven — för så vidt utskottet rätt förstått motionärerna — sålunda, att inom distrikt, der minderåriga industriarbetare funnes, tillfälle till fortsatt skolundervisning ovilkorligen skulle vara beredt, så har deremot herr Wallis, efter hvad hans här ofvan återgifna yrkande utvisar, icke ansett sig böra uppställa en så vidtgående fordran.

Angående fortsatt undervisning stadgar § 5 af folkskolestadgan, att skoldistriktet böra bereda tillfälle för de lärjungar, som genomgått de för folkskolan fastställda lärokurser, att efter bestämd plan under lärares ledning dels underhålla redan förvärfvade kunskaper, dels ock deruti ytterligare förkofra sig, hvarjemte samma paragraf meddelar bestämmelser om beredande af tillfälle till ytterligare undervisning för

lärjungar, som erhållit tillstånd att lemna folkskolan under de i 48 § af stadgan angifna vilkor.

Skoldistriktet äro emellertid icke skyldiga att träffa särskilda anstalter för fortsatt undervisning. De kunna t. ex. åtnöja sig med att vidtaga en sådan anordning, att barn, som afgått från skolan, få rätt att fortfarande deltaga i undervisningen derstädes tillsammans med de barn, som ännu icke avslutat sin lärokurs. Ej heller är lärjunge pliktig att deltaga i fortsatt undervisning. Vid nu angifna förhållanden kan den fortsatta undervisningen ännu sägas vara en frivillighetens sak, och huru behjertansvärda sträfvandena att befrämja densamma än äro, torde dock tiden ännu knappast vara kommen att göra densamma obligatorisk. Den egentliga folkskolan är dessutom icke i alla skoldistrikt så utvecklade, att man med framgång kan derpå bygga en fortsatt undervisning.

Om man nu uti förevarande författning föreskrefve, att de minderåriga, som äro anställda uti industriellt yrke, ovilkorligen skulle deltaga uti fortsatt undervisning, ålade man härmed dessa minderåriga en förpligtelse, från hvilken deras jemnåriga, som ej vore uti industriens tjänst, vore befriade. Man kan ju härvid säga, att fortsatt undervisning just för ifrågavarande minderåriga skulle framför allt vara behöflig från uppfostrans synpunkt till motverkande af det sedeförderfvande inflytande, som fabrikslifvet kunde befaras medföra. Det torde dock kunna sättas i fråga, huruvida anställning uti industriellt yrke innebär framför åtskilliga andra slag af arbetsanställning en sådan särskild fara i detta hänseende, att en dylik undantagslagstiftning vore fullt befogad, och med skäl kan väl påstås, att *den* minderåriga, som efter genomgången skolkurs icke alls antagit någon arbetsanställning, är i ännu högre grad i behof af skolans uppfostrande omsorg. Med allt erkännande för öfrigt af skolgångens nytta till motverkande hos den minderåriga af dåliga inflytelser, för hvilka han uti samtidig arbetsanställning kan vara utsatt, må dock dess kraft och verkan härutinnan icke öfverskattas. Genom bestämmelse om obligatorisk fortsatt undervisning skulle man ock förpligta de skoldistrikt, inom hvilka industriel rörelse idkades, att bekosta särskild fortsatt undervisning i de fall, då antingen sådan undervisning icke förut vore anordnad eller ock redan anordnad dylik undervisning icke kunde, med afseende å de tider då den egde rum, anlitas af de minderåriga industriarbetarne. Om inom ett fattigt skoldistrikt en obetydlig industriel inrättning komme till stånd, vid hvilken några minderåriga blefvo anställda, skulle detta distrikt blifva nödgadt att anordna fortsatt undervisning för dessa och sålunda ikläda sig dermed

förenade kostnader, under det andra rikare distrikt vore befriade från utgifter för dylikt ändamål. Sådant synes knappast billigt. Ej heller lärer man böra ifrågasätta att tvångsvis öfverflytta på arbetsgifvarne förpligtelse till anordnande af fortsatt undervisning i skoldistriktens ställe.

Men om utskottet sålunda icke ansett sig böra tillstyrka bestämmelser om obligatorisk fortsatt undervisning, har utskottet dock funnit förevarande författning icke böra sakna föreskrift om skyldighet för arbetsgifvare att, der hos honom anställd minderårigs målsman sådant önskar, bereda den minderårige nödig ledighet för begagnande af den fortsatta undervisning, som kan vara anordnad. Visserligen är det sant, att positiva åtgärder till främjande af folkundervisningen böra vidtagas genom skollagstiftningen, men ett förbehåll af angifvet innehåll synes dock vara på sin rätta plats i förevarande författning, helst föreskriften i 2 mom. af folkskolestadgans 50 § ingalunda kan anses göra detsamma öfverflödigt. Närmast i anslutning till herr Wallis' yrkande har derfor utskottet föreslagit ett tillägg till 3 § af antydt innehåll.

Äfven i ett annat afseende har tilläggsbestämmelse till 3 § af utskottet ansetts erforderlig. Utskottet har visserligen icke ansett sig böra ifrågasätta någon allmän förhöjning af den för minderårige mellan tolf och tretton år i denna paragraf uppställda maximiarbetstid af sex timmar. Det har dock synt utskottet, som vore sagda tidsbestämmelse väl knappt tilltagen åtminstone beträffande en del industrigrenar, der med hänsyn till arbetets beskaffenhet äfven barn om tolf års ålder borde utan skada, eller snarare med fördel för den minderårige sjelf, kunna sysselsättas något längre tid än de föreslagna sex timmarne. För sin uppfattning finner utskottet stöd jemväl i det uttalande från sakkunnigt håll, som föreligger från tvenne medicinalstyrelsens ledamöter och som finnes återgifvet å sid. 25 af den kongl. propositionen. Utskottet har fördenskull ansett sig böra, med bibehållande såsom regel af den utaf Kongl. Maj:t föreslagna bestämmelsen, föreslå en utsträckning af arbetstiden för minderårig i åldern mellan tolf och tretton år till högst åtta timmar för det fall, att den minderårige är frisk och normalt utvecklad samt yrkesinspektören resp. bergmästaren, finner beskaffenheten af sjelfva yrket samt af de lokaler, der arbetet utfövas, vara sådan, att användande af minderårige i åldern mellan tolf och tretton år uti ifrågavarande arbete under åtta timmar kan utan men för dessa medgifvas.

8 §.

Herrar Berg och Hammarlund samt herr Wallis hafva föreslagit, att 2 mom. af denna paragraf, hvilket innehåller bestämmelse om rätt att i vissa fall i lättare arbeten under bar himmel vid grufvor samt sågverk och dermed förenade brädgårdar använda minderårig, som fyllt elfva år, skulle utgå.

Mot ifrågavarande bestämmelse, hvilken ursprungligen ifrågasatts af kommerskollegium och medicinalstyrelsen i deras den 25 november 1899 afgifna utlåtande, har ingen af medicinalstyrelsens ledamöter haft någon erinran att göra, och då utskottet icke kan antaga, att bestämmelsen skulle, på sätt motionärerna befara, i gruf- och sågverkstrakter medföra en obehörig inkräkning på barnens undervisning genom att föranleda för tidig afgang från skolan, har utskottet icke ansett sig ega skäl att tillstyrka motionärernas förslag i denna del.

11 §.

Denna paragraf beröres dels af herr Bergströms motion n:o 178, som åsyftar att åt yrkesinspektör resp. bergmästare öfverlemna befogenhet att, i samband med anmälan till Konungens befallningshafvande enligt 10 §, förordna om läkarebesigtningens anställande å de minderåriga till utrönande, huruvida arbetet är för den minderåriges helsa menligt, dels af herr Wallis' förslag om bestämmelser, att de till den i paragrafen omförmälda besigtningen förordnade läkarne måtte komma att utgöras af personer, hvilka hvarken direkt eller indirekt stå i beroende af eller äro intresserade i de industriella inrättningar, hvilka deras besigtning gäller.

Intetdera af dessa yrkanden har utskottet funnit sig kunna förorda. Hvad herr Bergströms förslag vidkommer, föreligger efter utskottets förmenande ej något behof af den utaf honom ifrågasatta ändring. Det lär ej behöfva antagas, att Konungens befallningshafvande skall underlåta, der anledning dertill verkligen förefinnes, att föranstalta om läkarebesigtning efter från yrkesinspektören ingången sådan anmälan, hvarom 10 § förmäler; och hvad beträffar den af motionären uttalade farhågan för onödigt dröjsmål, derest frågan om läkarebesigtning skall af Konungens befallningshafvande pröfvas, torde den samma få anses ogrundad, helst intet hinder förefinnes att, der så

i något särskildt fall skulle anses nödigt, på telegrafisk väg göra framställning om förordnande för läkare att anställa besigtning å de minderårige.

Å andra sidan innebär en extra läkarebesigtning för den industriidkare, som deraf träffas, en icke blott kostsam utan äfven ganska ned-sättande åtgärd, hvarför det nog torde vara skäl att omgärda dess användning med vissa garantier; och synes det i detta afseende vara lämpligt, att den göres beroende af Konungens befallningshafvandes pröfning.

Utskottet vill härjemte erinra derom, ett enligt författningsförslaget 9 § yrkesinspektör och bergmästare ega att af vissa der närmare angifna läkare omedelbart påkalla det biträde, som för utförande af deras tjensteåligganden erfordras, och att de alltså kunna föranstalta om läkareundersökning, derest dylik erfordras för konstaterande af något faktum, som bör föranleda till anmälan enligt 10 §.

Herr Wallis förslag utgår från den förutsättningen, att man med paragrafens nuvarande affattning riskerade, att de deri omförmälda besigtningarne understundom komme att utföras af läkare, som med sitt eget intresse vore så bundna vid den fabrik, besigtningen gälde, att man ej kunde hos dem antaga en opartisk syn på tingen. Utskottet kan icke dela denna herr Wallis' uppfattning. Först och främst lär Konungens befallningshafvande i görligaste mån tillse, att endast opartisk läkare förordnas att hålla sådan besigtning, hvarom fråga är, och särskildt är det påtagligt, att Konungens befallningshafvande måste ej mindre af sakens egen natur än ock af bestämmelserna uti författnings 11 § finna sig förhindrad att till besigtning förrättande förordna läkare, som kan vara af yrkesidkaren för arbetarne särskildt anställd. Dessutom torde man hos läkaren sjelf kunna förutsätta så utvecklade känslor af hvad lämpligheten bjuder, att han afböjer ett uppdrag, för hvilket han finner sig icke vara fullt opartisk.

Bestämmelser, sådana som de af herr Wallis ifrågasatta, skulle dessutom i tillämpningen blifva högst besvärliga. Stor svårighet skulle t. ex. möta att i det speciella fallet afgöra, huruvida en viss läkare stode i indirekt beroende af en viss industriel anläggning, och läkares egen uppfattning af sitt jämsförhållande komme nog i allt fall att blifva hufvudsakligen bestämmande för frågan, huruvida besigtningen lämpligen borde af honom verkställas eller ej.

15 §.

Rörande denna paragraf har herr Wallis uti sin motion framställt det yrkande, att orden »efter tillsägelse hos vederbörande yrkesidkare eller arbetsföreståndare» skulle utgå, hvilket innebär, att yrkesinspektören resp. bergmästaren och besigtningssläkaren skulle, utan iakttagande af någon som helst formalitet, ega tillträde till under hans tillsyn stående arbetsställe, der minderårige sysselsättas.

Detta förslag kan utskottet ej tillstyrka. Såvidt utskottet förstår, kan af bestämmelsen, sådan den i propositionen föreslagits, ej förväntas någon olägenhet. Den inspekterande är ju, såsom i statsrådsprotokollet framhållits, ej skyldig att någon viss tid före inspektionen derom göra anmälan hos yrkesidkaren, utan det är alldeles till fyllest, att han vid sin ankomst till den fabrik, han ämnar besöka, på kontoret anmäler sin önskan att få tillträde till fabriken. Att yrkesidkaren på den tid, som sålunda förflyter emellan anmälan och besöket, skulle kunna vidtaga åtgärder, som förminskade inspektionens effektivitet, kan efter utskottets mening ej rimligen antagas.

Såsom departementschefen uti sitt anförande omnämnt, har den bestämmelse, mot hvilken herr Wallis förslag är rigtadt, hemtats från lagen om yrkesfara. Bifölles herr Wallis' förslag, skulle alltså yrkesinspektören i sin egenskap af tillsyningsman å efterlefnaden af lagen angående de minderåriges användande i industriellt yrke hafva rättighet att utan vidare få tillträde till en inom hans område liggande fabrik, medan deremot han i sin egenskap af kontrollant å efterlefnaden af de till skydd mot yrkesfara meddelade föreskrifter skulle behöfva före inträdet i fabriken göra anmälan hos yrkesidkaren eller arbetsföreståndaren; en olikhet, som måste synas ganska egendomlig och som skulle kunna gifva anledning till rätt säregna förhållanden. Afven denna omständighet är egnad att ådagalägga olämpligheten af herr Wallis' beträffande denna paragraf framlagda ändringsförslag.

16 §.

Herr Wallis har föreslagit, att i denna paragraf skulle angående de deri omförmälda assistenterna införas bestämmelser, hvilka afsåge det samma som de angående yrkesinspektörerna i § 5 mom. 3 i lagen om skydd mot yrkesfara meddelade föreskrifterna. Detta vill med andra ord säga, att i denna paragraf skulle stadgas förbud för de hos yrkesinspektörerna

anställda assistenterna att för egen eller annans räkning drifva fabrik eller idka annat industriellt yrke, eller att i dem hafva del eller anställning.

I den tanke, som ligger bakom detta förslag, vill utskottet visserligen instämma. Men i formelt hänseende möta afsevärda betänkligheter mot att i denna lag, som afhandlar endast en viss sida af yrkesinspektörernas och deras assistenters verksamhet, inrycka en sådan bestämmelse som den föreslagna, hvars rätta plats synes vara antingen i lagen om yrkesfara, der det i förevarande afseende angående yrkesinspektör gällande förbud finnes intaget, eller i särskild instruktion; och har vid sådant förhållande utskottet funnit herr Wallis' yrkande i denna del icke lämpligen kunna föranleda ändring af eller tillägg till nu förevarande lag.

Stadgandet om författningens trädande i kraft.

Derest författningsförslaget skulle blifva undantagslöst gällande från den 1 nästa januari, skulle sannolikt, på sätt föredragande departementschefen framhållit (kongl. prop. sid. 40), inom en eller annan näringsgren kunna komma att i visst afseende uppstå ganska stora ekonomiska svårigheter och andra olägenheter ej mindre för arbetsgifvarne än äfven för arbetare, hvilkas barn vore i samma industrier anställda, då det gälde att inrätta sig efter de nya bestämmelserna angående minderåriges användande i industriellt yrke. För att förekomma dylikt har utskottet ansett sig böra till stadgandet om lagens trädande i kraft föreslå ett tillägg, om rätt för Konungen att, derest för särskild näringsgren skulle befinnas nödigt att i visst afseende erhålla uppskof med lagens tillämpning, meddela de öfvergångsbestämmelser, som för sådant fall kunde prövas erforderliga; dock med den inskränkning, att lagen skulle öfverallt träda fullständigt i kraft senast den 1 januari 1902.

Under åberopande af det ofvan anförda får utskottet alltså hemställa,

att Riksdagen, under förklarande att Kongl. Maj:ts ifrågavarande proposition ej kan i oförändradt skick bifallas, ville med anledning af nämnda proposition äfvensom de inom Andra Kammaren i ämnet afgifna motionerna n:is 165, 171, och 172, samt med afslag å motionen n:o 178, för sin del antaga följande

*Kongl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.***Förordning****Lag**

angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke.

angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke.

1 §.

1 §.

I denna *förordning* förstås med minderårig den, som är under aderton år, och med industriellt yrke idkande såsom näring af sågverks- och dermed förenad brädgårdsrörelse; grufdrift eller annat dermed jemförligt arbete; masugn eller hytta, stångjernsbruk, manufakturverk eller annan inrättning, som afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att såsom handtverk anse; fabriks-; skeppsbyggeri-, stenhuggeri-, mejeri-, bryggeri-, qvarn- samt handtverkerirörelse, som drifves i så stor omfattning eller under sådana förhållanden i öfrigt, att den skäligen må anses som fabriksrörelse; boktryckeri; bränneri och annan med fabriksdrift jemförlig handtering.

I denna *lag* förstås med minderårig den, som är under aderton år, och med industriellt yrke idkande såsom näring af sågverks- och dermed förenad brädgårdsrörelse; grufdrift eller annat dermed jemförligt arbete; masugn eller hytta, stångjernsbruk, manufakturverk eller annan inrättning, som afser tillgodogörande eller förädling af mineralrikets alster och ej är att såsom handtverk anse; fabriks-; skeppsbyggeri-, stenhuggeri-, mejeri-, bryggeri-, qvarn- samt handtverkerirörelse, som drifves i så stor omfattning eller under sådana förhållanden i öfrigt, att den skäligen må anses som fabriksrörelse; boktryckeri; bränneri och annan med fabriksdrift jemförlig handtering.

Derest annan rörelse, än nu är nämnd, synes vara af beskaffenhet att böra hänföras till industriellt yrke enligt denna förordning, ankomme på kommerskollegium att derom göra framställning hos Konungen.

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

2 §.

Till arbete i industrielt yrke må minderårig användas allenast under vilkor att den minderårige fyllt tolf år och antingen, efter att hafva genomgått fullständig lärokurs, erhållit afgångsbetyg från folkskolan eller, efter inhemtande af ett ringare kunskapsmått, erhållit behörigt tillstånd att lemna folkskolan eller ock styrker, att skolpliktigheten eljest upphört. Hvad sålunda föreskrifvits i fråga om inhemtadt visst kunskapsmått såsom vilkor för minderårigs användande i arbete, hvarom ofvan sägs, må dock icke utgöra hinder för minderårigs användande i dylikt arbete under ferietid.

Innan minderårig må i sådant arbete antagas, skall hvarje gång medelst läkarebetyg styrkas, att den minderårige icke till följd af sjuklighet eller kroppslig svaghet kan anses af det ifrågavarande arbetet komma att lida men.

Det åligger yrkesidkare att under den tid, minderårig är i yrkesidkarens arbete anställd, hafva i förvar den minderåriges intyg om ålder och inhemtadt kunskapsmått äfvensom det i denna paragraf omförmälta läkarebetyg.

3 §

Till arbete i industrielt yrke må minderårig, som ej fyllt tretton år, användas högst sex timmar och annan minderårig högst tio timmar af dygnet.

§ 3.

1 mom. Till arbete i industrielt yrke må minderårig, som ej fyllt tretton år, användas högst sex timmar och annan minderårig högst tio timmar af dygnet.

2 mom. Styrkes genom läkarebetyg, att minderårig, som fyllt tolf, men icke uppnått tretton år, är frisk och normalt utvecklade, och finner, i fråga om grufdrift, som är att hänföra till bergsbruk, bergmästare, samt, i fråga om annat industrielt yrke, yrkesinspektör, med hänsyn till beskaffenheten af sjelfva yrket samt af de lokaler, uti hvilka det utöfvas, att utan men för sådan minderårig arbetstiden kan utsträckas, må minderårig, om hvilken i detta moment stadgas,

*Kongl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

kunna användas i arbete högst åtta timmar af dygnet.

3 mom. Arbetsgifvare vare skyldig att bereda hos honom anställd minderårig, som icke fyllt femton år och hvars målsman sådant önskar, den ledighet, som för deltagande i fortsatt skolundervisning kan erfordras.

4 §.

Arbetstiden för minderårig skall afbrytas genom lämpliga raster; och må minderårig ej tillåtas att under rasterna uppehålla sig i arbetslokal, der till följd af arbetets beskaffenhet luften är förorenad af ämnen, hvilka äro för helsan skadliga; åliggande det i sådant fall arbetsgifvare att anvisa lämpligt annat rum, der minderåriga kunna under rasterna vistas och intaga sina måltider.

§ 5.

Minderårig må med arbete i industrielt yrke icke sysselsättas före klockan sex på morgonen eller efter klockan sju på aftonen.

6 §.

Minderårig må icke användas till att sköta ångpanna eller motor eller att rengöra eller smörja i gång varande maskin, rem-, axel- eller annan kraftledning; ej heller må minderårig tillåtas att från eller på i gång varande kraftskifva af- eller pålägga rem, ketting eller lina, så framt icke särskilda mekaniska anordningar äro vidtagna och dessa blifvit godkända af den, som, efter hvad i 9 § sägs, har att vid ifråga-

6 §.

Minderårig må icke användas till att sköta ångpanna eller motor eller att rengöra eller smörja i gång varande maskin, rem-, axel- eller annan kraftledning; ej heller må minderårig tillåtas att från eller på i gång varande kraftskifva af- eller pålägga rem, ketting eller lina, så framt icke särskilda mekaniska anordningar äro vidtagna och dessa blifvit godkända af den, som, efter hvad i 9 § sägs, har att vid ifråga-

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

varande arbetsställe utöfva tillsyn å efterlefnaden af denna *förordning*. varande arbetsställe utöfva tillsyn å efterlefnaden af denna *lag*.

7 §.

Med arbete i industrielt yrke må qvinna, som födt barn, icke sysselsättas under de fyra första veckorna efter barnsörden, derest icke med läkarebetyg styrkes, att hon tidigare kan utan men börja arbetet.

Till arbete under jord i grufva eller stenbrott må qvinna icke användas och ej heller minderårig af mankön under fjorton år.

8 §.

1 mom. I grufarbete äfvensom i arbete vid masugnar eller hyttor, stångjernsbruk, manufakturverk och andra industriella inrättningar, der arbetet förutsätter så kallad ständig eld, samt vid sågverk och dermed förenade brädgårdar, må, utan hinder af föreskrifterna i 3 och 5 §§, arbetstiden för minderårig af mankön öfver fjorton år utsträckas till i medeltal högst tolf timmar af dygnet och jemväl till annan tid än mellan klockan sex på morgonen och klockan sju på aftonen, under vilkor att arbetet är indeladt på skift sålunda, att ett och samma arbetslag icke två nätter å rad arbetar på det skift, hvarunder midnatt infaller, och alltid har tillfälle att åtnjuta åtta timmars hvila mellan skiften; dock må å arbetsställe, der arbetet för samma arbetslag är begränsadt till högst åtta timmar af dygnet, nattarbete för hvarje arbetslag under hvar tredje vecka ega rum hvarje natt.

2 mom. I lättare arbeten under bar himmel vid grufvor samt sågverk och dermed förenade brädgårdar må minderårig, som fyllt elfva år, användas under iakttagande i öfrigt af föreskrifterna i 2 § och hvad eljest i denna *förordning* finnes stadgadt.

3 mom. Då natur- eller olycks-händelse afbrutit arbetets regelbundna gång, må eftergift i de uti 3 § gifna bestämmelser kunna med-

2 mom. I lättare arbeten under bar himmel vid grufvor samt sågverk och dermed förenade brädgårdar må minderårig, som fyllt elfva år, användas under iakttagande i öfrigt af föreskrifterna i 2 § och hvad eljest i denna *lag* finnes stadgadt.

3 mom. Då natur- eller olycks-händelse afbrutit arbetets regelbundna gång, må eftergift i de uti 3 § gifna bestämmelser kunna med-

Kongl. Maj:ts förslag.

delas af kommerskollegium för en tid af högst fyra månader och af den, som, efter hvad i 9 § sägs, har att vid ifrågavarande arbetsställe utöfva tillsyn å efterlefnaden af denna *förordning*, för högst en månad.

9 §.

Tillsyn å efterlefnaden af denna *förordning* utöfvas, i fråga om grufdrift, som är att hänföra till bergsbruk, af bergmästarne, och i öfriga fall af yrkesinspektörerne, en hvar inom sitt distrikt.

Helsovårdsnämnd eller, der sådan ej finnes, kommunalnämnd samt skolråd och skolstyrelse äfvensom vederbörande provinsial-, extra provinsial-, stads- eller stadsdistriktsläkare vare pligtige att lemna yrkesinspektör och bergmästare det biträde, som af deras tjensteåligganden, enligt denna *förordning*, kan påkallas; och ega yrkesinspektör och bergmästare att i förekommande fall anlita polismyndigheten.

Utskottets förslag.

delas af kommerskollegium för en tid af högst fyra månader och af den, som, efter hvad i 9 § sägs, har att vid ifrågavarande arbetsställe utöfva tillsyn å efterlefnaden af denna *lag*, för högst en månad.

9 §.

Tillsyn å efterlefnaden af denna *lag* utöfvas, i fråga om grufdrift, som är att hänföra till bergsbruk, af bergmästarne, och i öfriga fall af yrkesinspektörerne, en hvar inom sitt distrikt.

Helsovårdsnämnd eller, der sådan ej finnes, kommunalnämnd samt skolråd och skolstyrelse äfvensom vederbörande provinsial-, extra provinsial-, stads- eller stadsdistriktsläkare vare pligtige att lemna yrkesinspektör och bergmästare det biträde, som af deras tjensteåligganden, enligt denna *lag*, kan påkallas; och ega yrkesinspektör och bergmästare att i förekommande fall anlita polismyndigheten.

10 §.

Finnes minderårigas sysselsättande i visst arbete vara synnerligen ansträngande eller för deras helsa vådligt, må deras användande i dylikt arbete kunna förbjudas eller särskilda vilkor för deras sysselsättande dermed föreskrifvas.

Yrkesinspektör och, i fråga om grufdrift, som är att hänföra till bergsbruk, bergmästare åligger att, der de finna förbud eller särskilda föreskrifter i nu nämnda hänseende af omständigheterna påkallade, derom göra framställning hos Konungens befallningshafvande, hvilken det tillkommer att i anledning af sålunda gjord anmälan besluta.

*Kongl. Maj:ts förslag.**Utskottets förslag.*

11 §.

En gång hvarje kalenderår äfvensom eljest, då i följd af sådan anmälan, som i 10 § sägs, eller af annan anledning Konungens befallningshafvande så aktar nödigt, skall vid arbetsställe, der minderåriga arbetare sysselsättas, företagas läkarebesigtning å derstädes anställda minderåriga till utrönande huruvida arbetet är för den minderåriges helsa menligt.

Öfver verkställd besigtning skall vederbörande läkare uti den i 12 § omförmälta registerbok göra anteckning, angifvande huruvida minderårig må i arbetet fortfarande sysselsättas; och må yrkesidkare icke i strid mot innehållet i sålunda gjord anteckning i arbetet använda minderårig, intill dess annorlunda kan varda af Konungens befallningshafvande förordnad; egande yrkesidkare påkalla Konungens befallningshafvandes pröfning af anteckningens befogethet.

Besigtning, hvarom nu förmäles, förrättas af legitimerad läkare, som dertill förordnas af Konungens befallningshafvande. Har yrkesidkaren för arbetarne anställt särskild läkare, bör åt denne genom under rättelse af besigtningssläkaren beredas tillfälle att, om han så önskar, vid besigtningen vara närvarande.

För besigtningen, hvaröfver rapport skall af besigtningssläkaren afgifvas till Konungens befallningshafvande, eger besigtningförrättaren af yrkesidkaren åtnjuta ersättning enligt taxa, som af medicinalstyrelsen fastställes.

12 §.

Det åligger yrkesidkare att för hvarje kalenderår föra särskild registerbok öfver de af honom under året till arbete i industrielt yrke använda minderåriga. Denna registerbok, för hvilken formulär af kommerskollegium fastställes, skall upptaga, bland annat, den minderåriges fullständiga namn, födelseår och födelsedag, faders eller målsmans namn och hemvist, dag för anställning i arbetet, den tid af dygnet, hvarunder den minderåriga varit i arbetet sysselsatt, det slag af arbete, hvari den minderåriga varit använd, dag för afgang ur arbetet äfvensom anteckning derom att de i 2 § omförmälta intyg aflemnats.

Inom utgången af februari månad hvarje år skall yrkesidkaren insända näst föregående års registerbok till vederbörande yrkesinspektör

Kongl. Maj:ts förslag.

Utskottets förslag.

eller, i fråga om minderåriga anställda i grufdrift, som är att till bergsbruk hänföra, till vederbörande bergmästare; åliggande det yrkesinspektören eller bergmästaren att före den 1 derpåföljande juli till yrkesidkaren återställa registerboken, försedd med intyg om verkställd granskning.

13 §.

Helsovårdsnämnd eller, der sådan ej finnes, kommunalnämnd äfvensom skolråd och skolstyrelse ega att genom person, som nämnden, skolrådet eller skolstyrelsen inom eller utom sig utser, granska registerbok samt de uti 2 § omförmälda intyg. Sådan rätt tillkommer jemväl vederbörande provinsial-, extra provinsial-, stads- och stadsdistriktsläkare.

14 §.

Yrkesidkare, som till arbete i industriellt yrke använder minderårig, skall derom hos Konungens befallningshafvande göra skriftlig anmälan inom en månad efter det denna *förordning* trädt i kraft eller, derest minderårig först derefter i arbete antages, inom en månad efter det första gången sådant antagande eger rum, äfvensom på samma sätt anmäla, då han i sin rörelse ej vidare använder minderårig. Konungens befallningshafvande skall, så snart ske kan, efter tagen kännedom om den gjorda anmälan, öfversända densamma till vederbörande yrkesinspektör eller, i fråga om grufdrift, som är att hänföra till bergsbruk, till vederbörande bergmästare.

Enahanda anmälan skall inom samma tid göras jemväl till helso-

14 §.

Yrkesidkare, som till arbete i industriellt yrke använder minderårig, skall derom hos Konungens befallningshafvande göra skriftlig anmälan inom en månad efter det denna *lag* trädt i kraft eller, derest minderårig först derefter i arbete antages, inom en månad efter det första gången sådant antagande eger rum, äfvensom på samma sätt anmäla, då han i sin rörelse ej vidare använder minderårig. Konungens befallningshafvande skall, så snart ske kan, efter tagen kännedom om den gjorda anmälan, öfversända densamma till vederbörande yrkesinspektör eller, i fråga om grufdrift, som är att hänföra till bergsbruk, till vederbörande bergmästare.

Enahanda anmälan skall inom samma tid göras jemväl till helso-

Kongl. Maj:ts förslag.

vårdsnämnden eller, der sådan ej finnes, till kommunalnämnden i den kommun, der yrket bedrifves.

15 §.

Yrkesinspektör och, i fråga om grufdrift, som är att hänföra till bergsbruk, bergmästare äfvensom enligt 11 § förordnad besigtningssläkare ega under den tid arbetet pågår, efter tillsägelse hos vederbörande yrkesidkare eller arbetsföreståndare, tillträde till arbetsställe, der minderåriga sysselsättas, äfvensom rätt att der företaga de undersökningar, till hvilka bestämmelserna i denna *förordning* kunna gifva anledning; skolande i afseende härå gälla hvad till bevarande af yrkeshemlighet är för yrkesinspektör särskildt stadgadt.

Yrkesinspektör eller bergmästare äfvensom besigtningssläkare skola jemväl ega tillgång till registerbok samt till de uti 2 § omförmälta intyg.

16 §.

Hvad i denna *förordning* sägs om yrkesinspektör gälle i tillämpliga delar jemväl hos yrkesinspektör i vederbörlig ordning anstald assistent.

Utskottets förslag.

vårdsnämnden eller, der sådan ej finnes, till kommunalnämnden i den kommun, der yrket bedrifves.

15 §.

Yrkesinspektör och, i fråga om grufdrift, som är att hänföra till bergsbruk, bergmästare äfvensom enligt 11 § förordnad besigtningssläkare ega under den tid arbetet pågår, efter tillsägelse hos vederbörande yrkesidkare eller arbetsföreståndare, tillträde till arbetsställe, der minderåriga sysselsättas, äfvensom rätt att der företaga de undersökningar, till hvilka bestämmelserna i denna *lag* kunna gifva anledning; skolande i afseende härå gälla hvad till bevarande af yrkeshemlighet är för yrkesinspektör särskildt stadgadt.

Yrkesinspektör eller bergmästare äfvensom besigtningssläkare skola jemväl ega tillgång till registerbok samt till de uti 2 § omförmälta intyg.

16 §.

Hvad i denna *lag* sägs om yrkesinspektör gälle i tillämpliga delar jemväl hos yrkesinspektör i vederbörlig ordning anstald assistent.

Kongl. Maj:ts förslag.

17 §.

Å arbetsställe, der minderåriga arbetare sysselsätts, skola finnas å lämplig plats anslagna dels denna *förordning* med de tillägg eller ändringar, som framdeles kunna varda stadgade, dels ock uppgift å de tider, då för minderårig arbetet börjas och slutas samt rasterna infalla.

Utskottets förslag.

17 §.

Å arbetsställe, der minderåriga arbetare sysselsätts, skola finnas å lämplig plats anslagna dels denna *lag* med de tillägg eller ändringar, som framdeles kunna varda stadgade, dels ock uppgift å de tider, då för minderårig arbetet börjas och slutas samt rasterna infalla.

18 §.

För sådant läkarebetyg, som omförmäles i 2 §, må, derest det utfärdas af i civil eller militär tjenst anställd läkare, icke fordras högre betalning än en krona.

19 §.

Om emot de i denna *förordning* gifna eller på grund af densamma utfärdade föreskrifter minderårig eller qvinna användes i arbete, straffes yrkesidkaren med böter från och med tio till och med femhundra kronor. Har öfverträdelsen skett med den minderåriges faders eller målsmans vetskap och vilja, vare jemväl fadern eller målsmanen förfallen till böter från och med fem till och med tjugu kronor.

Försummar yrkesidkaren att ställa sig till efterrättelse föreskrifterna i 12, 14 och 17 §§, straffes med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

19 §.

Om emot de i denna *lag* gifna eller på grund af densamma utfärdade föreskrifter minderårig eller qvinna användes i arbete, straffes yrkesidkaren med böter från och med tio till och med femhundra kronor. Har öfverträdelsen skett med den minderåriges faders eller målsmans vetskap och vilja, vare jemväl fadern eller målsmanen förfallen till böter från och med fem till och med tjugu kronor.

Försummar yrkesidkaren att ställa sig till efterrättelse föreskrifterna i 12, 14 och 17 §§, straffes med böter från och med fem till och med tvåhundra kronor.

Kungl. Maj:ts förslag.

Den som under tid, då han är stäld under tilltal för förseelse mot denna *förordning*, samma förseelse fortsätter, skall, när han dertill varder lagligen förvunnen, för hvarje gång stämning därför utfärdats och delgifvits, fällas till de böter, som för förseelsen äro bestämde.

Utskottets förslag.

Den som under tid, då han är stäld under tilltal för förseelse mot denna *lag*, samma förseelse fortsätter, skall, när han dertill varder lagligen förvunnen, för hvarje gång stämning därför utfärdats och delgifvits, fällas till de böter, som för förseelsen äro bestämde.

20 §.

Det åligger allmän åklagare att åtala förseelse, hvarom i 19 § sägs; skolande förseelsen åtalas hos polisdomstol, der särskild sådan är inrättad, men eljest hos poliskammare och, der sådan ej finnes, vid allmän domstol; och gälle i fråga om klagan öfver domstols eller poliskammares beslut i dessa mål hvad om besvär i brottmål är förordnad.

21 §.

Böter, som enligt denna *förordning* ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till fulla gäldandet af dessa böter, skola de förvandlas efter allmän strafflag.

21 §.

Böter, som enligt denna *lag* ådömas, tillfalla kronan. Saknas tillgång till fulla gäldandet af dessa böter, skola de förvandlas efter allmän strafflag.

22 §.

Denna *förordning* skall ock ega tillämpning å sådan i 1 § omnämnd industriell rörelse, som af staten eller kommun idkas, ändå att rörelsen icke idkas såsom näring; dock att hvad om yrkesidkare är stadgad skall i fråga om sådan rörelse gälla arbetsföreståndaren.

22 §.

Denna *lag* skall ock ega tillämpning å sådan i 1 § omnämnd industriell rörelse, som af staten eller kommun idkas, ändå att rörelsen icke idkas såsom näring; dock att hvad om yrkesidkare är stadgad skall i fråga om sådan rörelse gälla arbetsföreståndaren.

Kongl. Maj:ts förslag.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1901.

Utskottets förslag.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1901; *Konungen obetaget att, der för särskild näringsgren uppskof med lagens tillämpning finnes i ett eller annat afseende erforderligt, meddela de särskilda öfvergångsbestämmelser, som derutinnan kunna finnas nödiga, dock med iakttagande att lagen skall träda i fullständig tillämpning senast den 1 januari 1902.*

Stockholm den 30 april 1900.

På lagutskottets vägnar:

K. S. HUSBERG.

Reservationer:

af herr *Husberg*, som ansett tillräckliga skäl icke föreligga för den utsträckning af arbetstiden, som upptagits af utskottet i 2 mom. af 3 §, och som för den skull ansett, att nämnda paragraf bort af utskottet tillstyrkas i följande lydelse:

3 §.

Till arbete i industrielt yrke må minderårig, som ej fyllt tretton år, användas högst sex timmar och annan minderårig högst tio timmar af dygnet.

Arbetsgifvare vare skyldig att bereda hos honom anställd minderårig, som icke fyllt femton år, och hvars målsman sådant önskar, den ledighet, som för deltagande i fortsatt skolundervisning kan erfordras;

af herr *Lundström* mot det af utskottet föreslagna 3:dje mom. af 3 §;

af herrar *Zetterstrand*, *Jansson* och *Grundell*, som instämt i den af herr *Husberg* afgifna reservation samt derjemte ansett, att nedanstående

delar af lagförslaget bort af utskottet tillstyrkas i följande ändrade lydelse:

2 §.

Till arbete i industrielt yrke må minderårig användas allenast under vilkor:

a) att han fyllt 13 år och antingen, efter att hafva genomgått fullständig lärokurs, erhållit afgangsbetyg från folkskolan eller, efter inhemtande af ett ringare kunskapsmått, erhållit behörigt tillstånd att lemna folkskolan eller ock styrker, att skolpligtigheten eljest upphört; eller b) att han fyllt 12 år och, efter att hafva genomgått fullständig lärokurs, erhållit afgangsbetyg från folkskolan.

Hvad sålunda föreskrifvits i fråga om inhemtadt visst kunskapsmått såsom vilkor för minderårigs användande i arbete, hvarom ofvan sägs, må dock icke utgöra hinder för att minderårig efter uppnådda tolf års ålder användes i dylikt arbete under ferietid om inalles högst fyra månader om året.

Innan minderårig må i sådant arbete antagas, skall hvarje gång medelst läkarebetyg styrkas, att den minderårige icke till följd af sjuklighet eller kroppslig svaghet kan anses af det ifrågavarande arbetet komma att lida men.

Det åligger yrkesidkare att under den tid, minderårig är i yrkesidkarens arbete anställd, hafva i förvar den minderåriges intyg om ålder och inhemtadt kunskapsmått äfvensom det i denna paragraf omförmälta läkarebetyg.

8 §.

2 mom. I lättare arbeten under bar himmel vid grufvor samt sågverk och dermed förenade brädgårdar må minderårig, som fyllt elfva år, användas under den i 2 § omförmälta ferietid med iakttagande i öfrigt af hvad i denna lag finnes föreskrifvet.

Herrar *Nilsson* och *F. Andersson* hafva begärt få antecknadt, att de af arbete i sammansatta stats- och lagutskottet varit hindrade att deltaga i behandlingen af detta ärende.
